

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล ดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) สรุปการวิจัยได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1 เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล

1.2 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล

2. วิธีดำเนินงานวิจัย

การดำเนินงานวิจัยมี 2 ขั้นตอนหลัก คือ

2.1 ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล มี 2 ขั้นตอนย่อย คือ

2.1.1 ขั้นศึกษาเอกสารและจัดสนทนากลุ่มกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

เป็นการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร ร่วมกับจัดสนทนากลุ่มกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลด้วยวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ศึกษาในขั้นตอนนี้ ได้แก่ อาจารย์พยาบาลของคณะพยาบาลศาสตร์ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานที่ตึกหลังคลอด และ ผู้รับบริการมารดาหลังคลอด เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนนี้ นำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในขั้นตอนที่ 2

2.1.2 **ขั้นการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรม ของนักศึกษาพยาบาล**

เป็นการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวกับสมรรถนะทางวัฒนธรรม ทฤษฎีเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน แนวคิดของการจัดการเรียนการสอนทางการศึกษาพยาบาล และหลักการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรม ผลของการศึกษานำมาสังเคราะห์กรอบแนวคิด และพัฒนาโครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอน ตรวจสอบความเหมาะสมโดยขอความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้รูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสม แล้วจึงพัฒนาเครื่องมือประกอบการเรียนการสอนที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาพยาบาล ด้านการสอนและการวัดประเมินผล ด้านการพยาบาลมารดาและทารก รวมทั้งตรวจสอบคุณภาพด้วยวิธีการทางสถิติ จากนั้นจึงนำรูปแบบฯ ไปศึกษานำร่องกับนักศึกษาพยาบาลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการนำไปใช้และแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องที่พบ ได้รูปแบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพสำหรับนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

2.2 **ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาเพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน**

เป็นการนำรูปแบบการเรียนการสอน ไปทดลองใช้ กับนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2554 ภาคการศึกษาที่ 1 และ 2 จำนวนทั้งหมด 48 คน ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒินครินทร์ ที่กำลังศึกษาวิชาการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ 1 โดยการเรียนการสอน หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ภาคทฤษฎี หัวข้อเรื่อง การพยาบาลมารดาหลังคลอด อยู่ในรายวิชาการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 ซึ่งใช้เวลาเรียนจำนวน 12 ชั่วโมง การแบ่งนักศึกษาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 24 คน ในการแบ่งกลุ่ม พิจารณาจาก เกรดเฉลี่ยสะสม (GPA) และ ศาสนา ที่ไม่แตกต่างกันทั้งสองกลุ่ม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ภาคปฏิบัติ ในรายวิชา ปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 โดยให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติงานที่ตึกหลังคลอด โรงพยาบาลนราธิวาสราชนครินทร์ โดยแบ่งเป็น นักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 24 คน จัดตามกลุ่มเดิมที่จัดในภาคทฤษฎี แบ่งเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 8 คน ประกอบด้วยกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 3 กลุ่ม รวมจำนวนทั้งหมด 6 กลุ่ม เพื่อฝึกปฏิบัติงาน กลุ่มละ 1 สัปดาห์ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงทดลอง แบบศึกษาสองกลุ่มวัดก่อนและหลังการทดลอง จากนั้นศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน ด้วยวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่ได้จาก

การประเมินตนเองเกี่ยวกับสมรรถนะทางวัฒนธรรม ของนักศึกษาพยาบาลทั้ง 2 กลุ่ม ก่อนการเรียน การสอนภาคทฤษฎีและหลังการเรียนการสอนภาคปฏิบัติทันที และศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้การพยาบาลของนักศึกษา ทั้ง 2 กลุ่ม ในวันที่ผู้รับบริการจำหน่ายจาก โรงพยาบาล รวมทั้งศึกษาความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนของนักศึกษากลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุม หลังการฝึกภาคปฏิบัติ ผลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ นำไปปรับปรุงรูปแบบการเรียน การสอนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไป

3. สรุปการวิจัย

ผลการวิจัย สรุปตามขั้นตอนของการวิจัยได้ดังนี้

3.1 **ขั้นตอนที่ 1** การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรม ของนักศึกษาพยาบาล มี 2 ขั้นตอนย่อย คือ

3.1.1 ผลการศึกษาเอกสารและจัดสนทนากลุ่มกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

ผลจากการศึกษาเอกสารและจัดสนทนากลุ่มกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียน การสอนทางการพยาบาลพบว่า แนวคิดหลักการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรม และ หลักการ จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียน การสอนทางการพยาบาล ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีความตระหนักรู้ มีความรู้ ความสามารถ ในการประเมิน ความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการเข้าถึง วิถีชีวิตของแต่ละฝ่าย ภายใต้การสร้างกระบวนการจัดทำข้อตกลงและการเจรจาต่อรอง เพื่อหาจุด เหมาะสมในการกำหนดเป้าหมายการบริการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งผู้เกี่ยวข้องได้ให้ ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน

3.1.2 **ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรม ได้ผลดังต่อไปนี้**

1) รูปแบบการเรียนการสอนนี้ มีโครงสร้างประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่

(1) **แนวคิดและหลักการพื้นฐาน** ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิด 3 ด้าน คือ

1) มีความเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากบุคคลและสื่อ ต่างๆ 2) เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงบนความต่างทางวัฒนธรรมเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติโดย ผ่านกระบวนการเรียนรู้วิถีชุมชน วิเคราะห์กรณีศึกษา 3) สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการดูแล

สุขภาพ ผู้รับบริการ ให้สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรม ของผู้รับบริการ มาเป็นแนวคิดและหลักการพื้นฐานในการจัดทำรูปแบบการเรียนการสอน

(2) *วัตถุประสงค์* เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลมีคุณสมบัติของการเป็นผู้ดูแลสุขภาพที่เข้าถึงวัฒนธรรมของผู้รับบริการ สนใจเอาใจใส่ต่ออารมณ์ ความรู้สึก ความต้องการ และเคารพในศักดิ์ศรี สิทธิของผู้รับบริการและให้การพยาบาลได้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของผู้รับบริการ นั่นคือ มีการตระหนักรู้ มีความรู้ และมีทักษะทางวัฒนธรรม

(3) *ผลลัพธ์ของรูปแบบ* นักศึกษาพยาบาลมีสมรรถนะทางวัฒนธรรม ในด้านการตระหนักรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม และมีทักษะเกี่ยวกับวัฒนธรรมในการพยาบาลมารดาหลังคลอด

(4) *สาระการเรียนการสอนของรูปแบบ* ผู้วิจัยได้ บูรณาการเนื้อหาทางด้านวัฒนธรรมเข้าไปในทุกหัวข้อ ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ภาคทฤษฎีเนื้อหาสาระการสอน 4 บท ดังต่อไปนี้ 1) การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย และจิตสังคมของมารดาหลังคลอด 2) ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมมารดาหลังคลอด 3) กระบวนการพยาบาลมารดาหลังคลอด 4) การพยาบาลมารดาหลังคลอด และหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การปฏิบัติการพยาบาลมารดาหลังคลอด

(5) *กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ* ประกอบด้วย 3 แนวคิดหลัก คือ แนวคิดหลักที่ 1 มีการตระหนักรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมมารดาหลังคลอด เพื่อให้เห็นความสำคัญของการเข้าใจตนเอง และเข้าใจผู้อื่น เข้าใจความแตกต่าง เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ตระหนักถึงความเชื่อส่วนตัว เปิดใจรับรู้ความเข้าใจต่อค่านิยม ความเชื่อของผู้อื่นที่แตกต่างไปจากตนเอง ระมัดระวังการตีความล่วงหน้า อคติใน การตัดสินพฤติกรรมของมารดาหลังคลอด วิชาการสอน ให้แต่ละคนไปสำรวจตนเอง สำรวจครอบครัวของตนเองถึง เรื่องความเชื่อ พฤติกรรม นิสัย ความชอบ ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมทางศาสนา ในการดูแลตนเองหลังคลอดและการรับรู้ถึง การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตสังคมของมารดาหลังคลอด และนำมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน

แนวคิดหลักที่ 2 มีความรู้ทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับมารดาหลังคลอด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงบนความต่างทางวัฒนธรรม โดยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตสังคมของมารดาหลังคลอด กระบวนการพยาบาลมารดาหลังคลอดที่คำนึงถึงวัฒนธรรม การสอนใช้การบรรยาย สาธิต โดยผู้วิจัย ผู้รู้ในชุมชน และการใช้กรณีศึกษามารดาหลังคลอดที่มีประเด็นปัญหาทางด้านวัฒนธรรม ให้นักศึกษาได้เห็นวิถีชีวิตในการดูแลมารดาหลังคลอดของคนในชุมชน

ร่วมกันวิเคราะห์ ในประเด็นความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของความเจ็บป่วยหลังคลอด และการวางแผนการพยาบาลมารดาหลังคลอดที่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรม

แนวคิดหลักที่ 3 มีทักษะทางวัฒนธรรมในการดูแลมารดาหลังคลอด เพื่อให้ผู้เรียน สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการดูแลสุขภาพ ให้สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรม ของมารดาหลังคลอด เพื่อเพิ่มทักษะทางด้านวัฒนธรรม ได้แก่ ทักษะการสื่อสารต่างวัฒนธรรม จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ฝึกวิเคราะห์กรณีศึกษา โดยใช้กระบวนการพยาบาลมารดาหลังคลอดที่คำนึงถึงวัฒนธรรม และให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติจริง ในการพยาบาลมารดาหลังคลอดบนหอผู้ป่วย

นอกจากนี้ มีการวางแผนการสอน การเตรียมผู้สอน เตรียมผู้เรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอน และมีการประเมินการสอน เพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป

(6) การประเมินผลหรือประสิทธิผลของรูปแบบ เป็นการประเมินผล ลัพท์ของรูปแบบ คือการประเมินสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล ประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรูปแบบการเรียนการสอนและประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการ ต่อการให้การพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล

3.2 ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน จากการนำรูปแบบการเรียนการสอนที่ได้ตรวจสอบคุณภาพและมีการศึกษานำร่องแล้วไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง ได้ผลดังนี้

3.2.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะทางวัฒนธรรม ก่อนและหลัง การทดลองของแต่ละกลุ่ม

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสมรรถนะทางวัฒนธรรม หลังการทดลอง ในแต่ละด้านคือด้านการตระหนักรู้ ด้านความรู้ และด้านทักษะทางวัฒนธรรม และโดยรวมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า กลุ่มทดลอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมและทุกด้าน สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

- 1) กลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมทั้ง 3 ด้านสูงกว่า ก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05
- 2) กลุ่มควบคุม มีค่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวม ทั้ง 3 ด้านสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่า สมรรถนะด้านตระหนักรู้ และด้านทักษะทางวัฒนธรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05
- 3) กลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ย ในแต่ละด้านและโดยรวมสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2.2 กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ย คะแนนความพึงพอใจ ของนักศึกษาต่อรูปแบบ การเรียนการสอนโดยรวม สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบ รายด้านพบว่า ด้าน ประโยชน์ของรูปแบบการเรียนการสอน กลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรูปแบบการเรียนการสอน สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2.3 กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ย คะแนนความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้ การพยาบาลของนักศึกษา โดยรวม สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบรายด้านพบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยด้านบุคลิกภาพและด้านการให้การ รักษาพยาบาลค่านึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของมารดาหลังคลอดของกลุ่มทดลองสูงกว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรม ของนักศึกษาพยาบาล
2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรม ในด้านการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรม และความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาล รวมทั้ง ความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้การพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล

4.1 รูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของ นักศึกษาพยาบาล ซึ่งได้จากการทบทวนวรรณกรรมและจัดสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ

ผลการศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรม จากผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะ ทางวัฒนธรรม พบว่า ปรัชญาความเชื่อที่ว่า สมรรถนะทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้ จึงมีนักการศึกษาหลายท่าน ใช้วิธีการที่หลากหลาย ตามแนวคิดทฤษฎีการดูแลต่างวัฒนธรรม ของ ไลน์นิงเจอร์ (Leininger, 2001) หรือการดูแลสุขภาพทางวัฒนธรรมของ แคมพินฮา-บาโคท (Campinha-Bacote, 1999) หรือแนวคิดสมรรถนะทางวัฒนธรรมของ เพอร์เนลและพัลแลนคา (Purnell & Paulanca, 1998) แนวทางการจัดการศึกษาพยาบาลตามแนวคิดของ แคมพินฮา-บาโคท เป็นที่นิยมและได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ (Marcinkiw, 2003) ร่วมกับการกำหนดสาระองค์ความรู้ที่ เป็นระบบและชัดเจน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะและความตระหนักในเรื่องวัฒนธรรม

ดังนั้น เพื่อให้มีความสอดคล้องกับกระบวนการทัศน์ในการดูแลสุขภาพทางการแพทย์สำหรับ นักศึกษามากที่สุด ผู้วิจัยจึงประยุกต์แนวคิดสมรรถนะทางวัฒนธรรม จากกรอบแนวคิดของแคมพินฮา-บาโคท (Campinha-Bacote, 2003) ซึ่งแปลโดย ประณีต ส่งวัฒนาและคณะ (2552; 29-30) ทั้งหมด 5 ด้าน เหลือเพียง 3 ด้าน คือ 1) ด้านการตระหนักรู้ทางด้านวัฒนธรรม 2) ด้านการมีความรู้ทางวัฒนธรรม 3) ด้านการมีทักษะทางวัฒนธรรม และนำแนวคิดนี้มาจัดรูปแบบการเรียนการสอน ที่เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรม โดยใช้หลักการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คำนึงถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญและช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีต่างๆ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนนำตนเอง การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นต้น (ทีศนา เขมมณี 2550: 119-148) และนำแนวคิดเหล่านี้มากำหนดเทคนิควิธีการสอน โดยใช้การสำรวจ การสัมภาษณ์ การเรียนรู้จากผู้รู้ในชุมชน การวิเคราะห์กรณีศึกษาและการฝึกประสบการณ์จริงบนคลินิกทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้เกิดสมรรถนะทางวัฒนธรรมในนักศึกษาพยาบาลทั้ง 3 ด้าน ผนวกกับความคิดเห็นข้อเสนอแนะของพยาบาลวิชาชีพ อาจารย์พยาบาล และผู้รับบริการมารดาหลังคลอด นำมาสร้างรูปแบบการเรียนการสอนที่ชัดเจนยิ่งขึ้น รูปแบบที่พัฒนามีลักษณะสำคัญที่แตกต่างไปจากการสอนทั่วไป ดังนี้

4.4.1 รูปแบบการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นในงานวิจัยนี้ มีลักษณะเป็นแบบแผน โครงสร้าง ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆของระบบการเรียนการสอน ได้แก่ แนวคิดและหลักการพื้นฐาน วัตถุประสงค์ ผลลัพธ์ที่คาดหวัง สารการเรียนการสอน กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีการวางแผน ออกแบบอย่างเป็นระบบตามหลักการที่กล่าวไว้ว่า ในการจัดการเรียนการสอนทุกระดับ ครูผู้สอน จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบและรูปแบบการจัดเรียนการสอนที่เหมาะสม มีการวางแผนหรือ ออกแบบการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ เพราะการจัดการเรียนการสอนจะได้ผลดีหรือไม่ นั้นขึ้นอยู่กับ 1) ทักษะในการสอน 2) ความเข้าใจในระบบการเรียนการสอน และ 3) ความเข้าใจในหลักจิตวิทยาการเรียนการสอน รวมทั้งเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้อง โดยการจ้ดระบบการเรียนการสอนเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามจุดมุ่งหมาย (สงัด อุทรานันท์ 2532: 4) ทั้งนี้การออกแบบระบบการเรียนการสอนเปรียบได้กับการออกแบบเพื่อสร้างนวัตกรรม ถ้าออกแบบได้ดีก็จะสามารถสร้างคุณภาพให้แก่ผู้เรียนและเกิดประโยชน์ต่อสังคม (ชาญชัย ยมดิษฐ์ 2548: 44)

4.4.2 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล ครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อให้นักศึกษาได้เกิดความตระหนักรู้ ความรู้และมีทักษะทางด้านวัฒนธรรม ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในยุคข้อมูลข่าวสาร

ทำให้สังคมมีการปรับเปลี่ยนเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ระบบบริการสุขภาพ จึงต้องมีการพัฒนา ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ เพื่อให้บริการที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับ ความต้องการของผู้ป่วย (วันเพ็ญ พิชิตพรชัย 2541: 2) และการที่ผู้ให้บริการ มีความเข้าใจในความ แตกต่างทางวัฒนธรรม มีความสำคัญมากในระบบสุขภาพที่จะนำไปใช้เพื่อให้การพยาบาลอย่าง เหมาะสม เพราะความแตกต่างทางวัฒนธรรมมีผลต่อความเชื่อส่วนบุคคลและพฤติกรรมสุขภาพ หากผู้ให้บริการเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงความเชื่อของผู้รับบริการที่แตกต่างกันจะสามารถให้บริการ ได้ อย่างสอดคล้องกับความต้องการด้วยเช่นกัน (ละมุล คงเพชร 2550: 9) แต่ถ้าหากว่า ผู้ให้บริการ ไม่เข้าใจ ในเรื่องการพยาบาลท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม อาจทำให้เกิดความ ไม่เข้าใจกันระหว่างผู้ให้บริการ และผู้รับบริการ ให้การดูแลที่ไม่สอดคล้องกับบริบทสังคม วัฒนธรรม อาจนำไปสู่ความขัดแย้งทางความคิด และเกิดการปฏิเสธผู้ให้บริการได้ (หทัยชนก บัวเจริญ 2549: 17) ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำหลักการของการพัฒนาสมรรถนะทาง วัฒนธรรมมาพัฒนานักศึกษา ให้มีความสามารถหรือวิธีการปฏิบัติที่แสดงออกถึงการให้เกียรติและ ยอมรับในความเชื่อ ลักษณะสัมพันธภาพ ทักษะคิดและพฤติกรรมของครอบครัวผู้รับบริการ และ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้รับบริการเอง หรือ เป็นการบริการและให้ความช่วยเหลือที่ สามารถตอบสนองต่อความเชื่อ ลักษณะสัมพันธภาพ ทักษะคิด ภาษา พฤติกรรมของแต่ละบุคคลได้ ในลักษณะที่ผู้รับบริการได้มีส่วนร่วมในวิธีปฏิบัติดังกล่าวอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนา อย่างต่อเนื่องที่ต้องใช้เวลาในการสร้างความสำเร็จร่วมกัน (Goode, 2000: 8) ซึ่งแนวคิดการพัฒนา สมรรถนะทางวัฒนธรรมนี้ ได้มีผู้นำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาล และการวิจัยหลายท่าน ผลปรากฏว่า สามารถพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาได้ใน บางสมรรถนะ (สุคติรี หิรัญชอุณหะ หทัยรัตน์ แสงจันทร์ ประณีต ส่งวัฒนา และวงจันทร์ เพชรพิเชฐเชียร 2552: 99; ยุวดี รอดจากภัย และนิภา มหารัชพงศ์ 2553: 175) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำ หลักการ พัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมมาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ในรายวิชาทฤษฎีและวิชาปฏิบัติ การพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 ในหัวข้อเรื่อง การพยาบาลมารดาหลังคลอด โดยจัด ไว้ในกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย 3 แนวคิดหลัก คือ แนวคิดหลักที่ 1 มีการตระหนักรู้ เกี่ยวกับวัฒนธรรมมารดาหลังคลอด แนวคิดหลักที่ 2 มีความรู้ทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับมารดาหลัง คลอด แนวคิดหลักที่ 3 มีทักษะทางวัฒนธรรมในการดูแลมารดาหลังคลอด ตามรายละเอียดดังกล่าว ข้างต้น

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและหลักการนี้มาจัดรูปแบบการเรียนการสอน ที่เน้น สมรรถนะทางวัฒนธรรมในนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 โดยใช้หลักการจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยคำนึงถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญและช่วยให้ผู้เรียน

เกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีต่างๆ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนนำตนเอง การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นต้น (ทิสนา แจมมณี 2550: 119-148) และนำแนวคิดเหล่านี้มากำหนดเทคนิควิธีการสอน โดยใช้การสำรวจความคิดเห็นของตนเองและผู้อื่น การสัมภาษณ์ การเรียนรู้จากผู้รู้ในชุมชน การวิเคราะห์กรณีศึกษาและการฝึกประสบการณ์จริงบนหอผู้ป่วย ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้เกิดสมรรถนะทางวัฒนธรรมในนักศึกษาพยาบาลทั้ง 3 ด้าน ดังกล่าว โดยเน้นให้นักศึกษาได้เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เปิดใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น มีความไวทางวัฒนธรรม รู้จักเคารพในสิทธิของผู้อื่น ดูแลผู้รับบริการที่มีความต่างทางวัฒนธรรม อย่างเท่าเทียม สอดคล้องกับหลักการที่กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาที่อยู่ในช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา คือ การฝึกให้คิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองอย่างมีวิจารณญาณ และรับฟังเหตุผลของผู้อื่นที่น่าเชื่อถือได้ เพื่อให้รับรู้สถานการณ์ผลดี ผลเสียก่อนที่จะตัดสินใจกระทำกรต่างๆ เป็นการพัฒนาที่มุ่งในด้านการคิดและจิตใจมากกว่าการพัฒนาพฤติกรรมโดยตรง เพราะนักศึกษาวัยนี้ กำลังพัฒนาจากขั้นเชื่อฟังไปสู่ขั้นความเป็นตัวของตัวเองเพื่อส่วนรวม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน อ้างถึงใน ชุตินา ปัญญาพินิจนุจร 2540: 179) อีกทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประณีต ส่งวัฒนา สุกศิริ หิรัญชอุณหะ ทพยรัตน์ แสงจันทร์ วงจันทร์ เพชรพิเชฐเชียร และศิริพร ชัมภลิจิต (2552: 45-68) ที่วิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาพยาบาล ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการพัฒนานักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 จะเน้นการปฏิบัติการพยาบาลในกลุ่มผู้ป่วยแต่ละวัย เช่น ผู้ป่วยเด็ก ผู้ป่วยผู้ใหญ่ และผู้ป่วยสูงอายุ เป็นต้น การพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรม จึงเป็นการพัฒนาให้เกิดความเข้าใจที่เฉพาะเจาะจง กับการดูแลผู้ป่วยแต่ละวัย

4.2 ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล

จากการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรมกับนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2554 ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒินครินทร์ สามารถอธิบายประสิทธิผลของรูปแบบดังกล่าว จำแนกตามการประเมินผล ดังนี้

4.2.1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสมรรถนะทางวัฒนธรรม โดยรวม ทั้ง 3 ด้านของนักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนแบบเน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรมจากผู้วิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนสมรรถนะวัฒนธรรมของนักศึกษาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐานของการวิจัย (ข้อ 2) โดยมีปัจจัยที่ทำให้เกิดประสิทธิผลของการสอนตามรูปแบบดังกล่าว น่าจะเกิดจากเหตุผล 3 ประการ คือ

1) กระบวนการเรียนการสอนที่ได้รับการออกแบบอย่างมีขั้นตอน

โดยมีการเตรียมผู้เรียนก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนจริงหรือ “สร้างแรงจูงใจ นำไปคิด” เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์การเรียนการสอนที่มุ่งเน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรม เป็นการสร้างความเข้าใจในเรื่องวัฒนธรรม ให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมต่อตนเอง ต่อครอบครัว เพื่อนและผู้รับบริการ เห็นดีเห็นชอบที่จะฝึกฝนพัฒนาตนเอง ดังที่ นิเทศ สนั่นนารี (2547: 151-153) ได้กล่าวไว้ว่า สิ่งที่ต้องตระหนักในการเรียนการสอนในวิชาที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าในทางความประพฤติหรือการปฏิบัติ เช่น วิชาศีลธรรม วิชาจริยธรรม คือ การสอนที่จะได้ผลดีนอกจากทำให้เกิดความเข้าใจแล้ว จะต้องทำให้เกิดความรู้สึกมองเห็นถึงคุณค่า ความสำคัญ จนมีความเลื่อมใสศรัทธาที่จะนำไปประพฤติปฏิบัติด้วย

2) ไม่เกิดช่องว่างของความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ เนื่องจาก

รูปแบบการเรียนการสอนนี้ นักศึกษามีความใกล้ชิดกับอาจารย์มากกว่าการสอนในรูปแบบปกติ เพราะมีกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกันตลอด เริ่มตั้งแต่กิจกรรมการ สร้างแรงจูงใจ นำไปคิด กิจกรรมกลุ่มย่อยในการแสดงความคิดเห็นจากการ สํารวจ พฤติกรรม ความคิดเห็น ของตนเองและของผู้อื่น ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตสังคมของมารดาหลังคลอด การร่วมดูการสาธิต การดูแลมารดาหลังคลอดของผดุงครรภ์โบราณ ร่วมฟังการบรรยายจากพยาบาลที่มีประสบการณ์ การดูแลสุขภาพของคนในชุมชน และ ร่วมเข้ากลุ่มวิเคราะห์กรณีศึกษา ไปจนกระทั่งการขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลบนคลินิก เรียนรู้การพยาบาลโดยคำนึงถึงวัฒนธรรมของมารดาหลังคลอด ร่วมกัน และยังมีกิจกรรมอื่นๆในรูปแบบการประชุมร่วมกัน สะท้อนคิดร่วมกันในแต่ละกิจกรรม รวมทั้งการที่อาจารย์มีบทบาทในการเป็นกัลยาณมิตรของนักศึกษา และการเป็นแม่แบบที่ดีในการแสดงบทบาทการให้การพยาบาลผู้รับบริการโดยคำนึงถึงวัฒนธรรม จึงน่าจะมีผลทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญ ตระหนักรู้ทางด้านวัฒนธรรม และเกิดความต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะทางวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ประณีต ส่งวัฒนา สุคติริ หิรัญชุนหะ หทัยรัตน์ แสงจันทร์ วงจันทร์ เพชรพิเชฐเชียร และศิริพร ชัมภลิจิต (2552: 64-66) ที่พบว่า การประเมินตนเองของ อาจารย์พยาบาลที่สอนภาคปฏิบัตินักศึกษาพยาบาล โดยให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของการเก็บรวบรวมข้อมูล การวางแผน หรือกำหนดปัญหา กำหนดกิจกรรมพยาบาลที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ของผู้ป่วยและญาติตลอดเวลา และเป็นตัวอย่างกับนักศึกษา ในการปฏิสัมพันธ์เพื่อให้ได้ข้อมูล วางแผน หรือกำหนดปัญหา กำหนดกิจกรรมพยาบาลที่สอดคล้องกับสังคมและวัฒนธรรม สัมพันธภาพของอาจารย์กับนักศึกษา การเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ การเป็นแบบอย่างที่ดี พร้อมทั้งสอดแทรก ประเด็นทางด้านสังคม วัฒนธรรม ของผู้ป่วย ญาติ ขณะทำ

กิจกรรม pre-conference หรือ post-conference ร่วมกับนักศึกษาบ่อยๆ ทำให้ผู้เรียนได้ประเมินผู้สอนไปในทิศทางเดียวกันว่า ผู้สอนได้มีการสอดแทรกหรือสะท้อนประเด็นวัฒนธรรมในการดูแลผู้ป่วย ทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่มีการตระหนักถึงวัฒนธรรม และ ในการศึกษาวิจัยนี้ ผลการประเมินความพึงพอใจต่ออาจารย์นิเทศ มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.75$, S.D. = .46) และ ประกอบกับการสัมภาษณ์กลุ่มทดลองได้ประเมินผู้สอนว่า ผู้สอนเป็นแบบอย่างที่ดีในการพยาบาลมารดาหลังคลอดโดยคำนึงถึงวัฒนธรรม และคอยสอดแทรก หรือสะท้อนประเด็นเชิงวัฒนธรรมในการดูแลผู้รับบริการเป็นระยะ ทำให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมของแต่ละบุคคล เกิดความตระหนัก และ เข้าใจวัฒนธรรมของผู้รับบริการมากขึ้น อยากรเป็นพยาบาลที่มีสมรรถนะทางวัฒนธรรมและอยากให้พยาบาลทุกคนที่ดูแลผู้รับบริการบนหอผู้ป่วยเป็นแบบอย่างที่ดีกับนักศึกษาในการพยาบาลมารดาหลังคลอดโดยคำนึงถึงวัฒนธรรม

3) การใช้กิจกรรมการสะท้อนคิดภายหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาคทฤษฎีในแต่ละบทและภายหลังการฝึกปฏิบัติงานในแต่ละวัน โดยการตั้งคำถามเกี่ยวกับกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้นักศึกษาได้เรียบเรียงความคิดอย่างเป็นระบบ สะท้อนสิ่งที่ปัญหาออกมา และเห็นความเชื่อมโยงระหว่างภาคทฤษฎี กับ ประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติจริงในภาคปฏิบัติ และหาข้อสรุปร่วมกัน จะทำให้นักศึกษารู้จักคิด วิเคราะห์ รับรู้และเข้าใจผลที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง ซึ่งถือเป็นหลักการสำคัญของ การพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมทั้ง 3 ด้าน ซึ่งความรู้จะเกิดจากการที่ผู้เรียนได้รู้จักคิดพิจารณา แยกแยะหาเหตุผล นำไปสู่ความเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น (นิเทศ สนั่นนารี 2547: 151-153) และการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนคิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จะทำให้นักศึกษาเกิดการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นการเพิ่มทักษะทางวัฒนธรรม (ประณีต ส่งวัฒนา 2551: 38) นอกจากนี้มีผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านบันทึกการสะท้อนคิดประจำวันในการฝึกปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพเด็กของนักศึกษาพยาบาลสามารถเชื่อมโยงหลักทางวิชาการที่ได้เรียนรู้ผ่านมาสู่การปฏิบัติ เกิดการพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาในการปฏิบัตินักศึกษามีทักษะในการประเมินสุขภาพมากขึ้น (พิมพ์ภรณ์ กลั่นกลิ่น นิตยา ไทยาภิรมย์ และพัชรี วรกิจพูนผล 2551: 2)

4.2.2 ผลการเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยของคะแนนสมรรถนะทางวัฒนธรรมด้านการตระหนักรู้ ด้านความรู้ และด้านทักษะทางวัฒนธรรม หลังการทดลอง ในแต่ละด้านและโดยรวมพบว่า กลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกับกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีสมรรถนะทางวัฒนธรรมในระดับสูงแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการเรียนการสอนมีประสิทธิผลต่อการมีสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ข้อ 1 ปัจจัยที่ทำให้เกิดประสิทธิผลของรูปแบบน่าจะเกิดจาก

1) การจัดกระบวนการเรียนการสอนเน้นวิธีการสอนที่หลากหลายและให้นักศึกษาในกลุ่มทดลองมีส่วนร่วม โดยภาคทฤษฎีเรื่อง การพยาบาลมารดาหลังคลอด ได้ใช้วิธีการสอน อันดับแรก คือ ให้นักศึกษาได้ไปสัมภาษณ์ มารดาที่ผ่านการคลอด ที่บ้านหรือในหมู่บ้าน เรื่องความเชื่อ พฤติกรรม นิสัย ความชอบ ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมทางศาสนา แนวทางในการดูแลตนเองหลังคลอดและการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตสังคมของมารดาหลังคลอด เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกวิเคราะห์ตนเอง รับรู้ตนเองในเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของมารดาในระยะหลังคลอด สามารถเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น เปิดใจยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมของมารดาหลังคลอด โดยผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกระบวนการกลุ่ม ได้ฝึกทักษะในการสื่อสารต่างวัฒนธรรมกับมารดาหลังคลอด เช่น การยิ้ม การทักทาย การพูดด้วยวาจาไพเราะ จะช่วยสร้างบรรยากาศ ในการสื่อสารให้มารดาหลังคลอดรู้สึกที่เราสนใจที่เขาพูด และปรารถนาที่จะฟังว่าเขาพูดอะไร ต้องการอะไร รวมถึงการพูดสนับสนุนอื่นๆ ที่ช่วยให้มารดาตอบกลับได้เช่นกัน หลังจากนั้นนำมาพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน ทำให้ได้เปิดใจกว้างยอมรับวัฒนธรรมของผู้อื่นที่ต่างไปจากตน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ อุษณีย์ เทพวรชัย (2542: 58) ที่ได้กล่าวถึงข้อดีของการสอนวิธีนี้ว่า เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความคิด วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจาร์ณ ผสมผสานความรู้ ประสบการณ์ ความรู้ เสนอแนวคิด เพื่อให้คนอื่นเข้าใจ ช่วยพัฒนา เจตคติ กล่าวคือ ในการอภิปราย ร่วมกัน ผู้เรียนจะได้แนวคิดต่างๆ มาทบทวนค่านิยม และเจตคติที่ตนมีอยู่ สามารถทำให้พัฒนาได้เหมาะสมยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียน ได้พัฒนา มโนทัศน์ที่มีต่อตนเองในด้านบวก ช่วยรับฟังความคิดเห็นจากบุคคลอื่น รู้จักประเมินเหตุผลที่คนอื่นเสนอ และสอดคล้องกับแนวคิดของสิริวรรณ ศรีพล (2554: 31) ที่ว่า การเรียนแบบอภิปรายกลุ่ม จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรม ของผู้เรียนอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักแสดงความคิดเห็น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น และนอกจากนี้ยังมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ผลการสอนให้เรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชน ของคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้จัดการเรียนการสอน ในรายวิชาทันตกรรม ชุมชนปี 2 โดยแบ่งกลุ่มนักศึกษากลุ่มละ 6-7 คน ศึกษาวิถีชีวิตของคน/ กลุ่มคนที่สนใจ เช่น พนักงานทำความสะอาด หอพัก พนักงานรักษาความปลอดภัย หมอนวดโบราณ คนขับรถตุ๊กๆ ครูโรงเรียน ร้านน้ำชาช่างเสริมสวย เป็นต้น ผลการประเมิน พบว่า สิ่งที่นักศึกษาได้เรียนรู้ คือ เข้าใจเหตุผลหรือเงื่อนไขที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคน (98 %) รู้เท่าทันอคติในการตีความ สิ่งที่ประสบหรือเหตุการณ์ (95.7 %) เรียนรู้กระบวนการเก็บข้อมูลจากสภาพจริง (93.6 %) ผลการพัฒนาตนเอง มีมุมมองที่กว้างขึ้น

ได้เห็นในสิ่งที่ต่างจากที่ตนเคยรู้ ไม่คว่นัดสินใจด้วยความคิดของตนเองทันที รู้จักรับฟัง สนใจ
 อยากเรียนรู้วิถีชีวิตผู้อื่น แสวงหาความจริงมากขึ้น และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (อังคณา เทียนมนตรี
 และคณะ 2551: 3-4) ขณะที่ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ดำเนินการสอนวิชา
 511410 ระบบสาธารณสุข ในหัวข้อ ระบบบริการสาธารณสุขที่พึงประสงค์ ในเรื่อง วัฒนธรรม
 สุขภาพ มุมมองในเรื่องความเชื่อกับการเจ็บป่วย การแสวงหาการรักษา แนวคิดการแพทย์พหุศาสตร์
 บทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการดูแลสุขภาพของประชาชนที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมที่
 หลากหลาย โดยมอบหมายนักศึกษาให้ศึกษาวัฒนธรรมในท้องถิ่นหรือในพื้นที่ของนักศึกษา และ
 นำเสนอ และวิเคราะห์ระบบสุขภาพในบริบทที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผลการดำเนินการ
 จัดการเรียนการสอนพบว่า นักศึกษามีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะอภิปรายวัฒนธรรมสุขภาพ
 ในกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม นักศึกษามีความสามารถและมีมุมมองที่จะวิเคราะห์
 วัฒนธรรมในพื้นที่และมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ในการให้บริการสุขภาพต้องสอดคล้องกับ
 วัฒนธรรม แต่นักศึกษาบางส่วนยังไม่เข้าใจลึกซึ้งประเด็นวัฒนธรรมว่า รวมความอะไรบ้าง และยังมี
 ความคิดว่า ต้องปรับพฤติกรรมคนไข้ตามการรักษาของแพทย์ (วงศา เลหาศิริวงศ์ เบญจมา มุกตะ
 พันธุ์และรุจิรา ดวงสงค์ 2551: 4) นอกจากนี้การสอนโดยศึกษาวิถีชุมชน ยังทำให้ นักศึกษาสามารถ
 สรุปเนื้อหาความรู้เรื่องวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยด้านสุขภาพของชุมชน ทำให้ได้รับความรู้
 เพิ่มขึ้น เกิดความเข้าใจง่าย จากการได้สัมผัสจากสถานการณ์จริง ทำให้เข้าใจถึงความแตกต่างของ
 บุคคลเกี่ยวกับวิธีการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม พฤติกรรม การดูแลตนเองทั้ง
 ยามปกติและยามเจ็บป่วย ทำให้ฝึกการช่างสังเกต การคิด ช่างสงสัยเกิดการตั้งคำถาม และหาคำตอบ
 ให้ถ่องแท้ ทั้งจากชุมชนและการค้นคว้าเพิ่มจากแหล่งความรู้อื่น รู้สึกว่าชุมชนเป็นแหล่งทรัพยากร
 ความรู้ที่มีค่า ประทับใจในการเป็นแบบอย่างที่ดี ทำให้เกิดความรัก ความผูกพันในวัฒนธรรม และ
 ภูมิปัญญาไทย (ประไพ กิตติบุญถวัลย์และคณะ 2549: ก; กฤษณา หงส์ทองและคณะ 2549: ข) และ
 มีการศึกษาวิจัย ที่ใช้โปรแกรมการสร้างเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนิสิตปริญญาโท จำนวน 21
 คน คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยการบรรยายเกี่ยวกับสมรรถนะทางวัฒนธรรม
 กิจกรรมเล่าเรื่องวัยเด็กและการคิดวิเคราะห์ กิจกรรมผู้นำสิบทิศ ผลการวิจัยหลังทดลองพบว่า
 คะแนนเฉลี่ย ความรู้ ทักษะคิด การปฏิบัติเกี่ยวกับสมรรถนะทางวัฒนธรรมสูงขึ้น (ยุวดี รอดจากภัย
 และนิภา มหารัชพงศ์ 2553: 175-179) ส่วนการศึกษาวิจัยในต่างประเทศพบว่า Hughes & Hood
 (2007: 57-62) ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาหลักสูตรที่เน้น พหุวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาพยาบาล
 ในวิทยาลัยแซนลุก จำนวน 30 คน และมีการประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติ โดยใช้
 วิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น ทักษะศึกษา สัมภาษณ์ คนตรี วิดิทัศน์ โภชนาการ การใช้โปรแกรม
 และคู่มือให้นักศึกษาแลกเปลี่ยนข้อมูล มีการนำเสนอความเชื่อเรื่องวัฒนธรรม และบันทึกความรู้

ที่ได้รับ และมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ ในความต่างทางวัฒนธรรม ฝึกปฏิบัติการพยาบาลกับผู้ป่วยวัยต่างๆ คำนึงถึงการดูแลที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม โดยการจัดการศึกษา

ในหลักสูตร ตั้งแต่ ระดับ 1-3 สรุปผล การวิจัยได้ว่า ภายหลังจากสอน นักศึกษามีความไวทางวัฒนธรรม มากกว่า ก่อนสอน ขณะที่ โฮ (Hoey, 2000: 131-135) ที่ได้ศึกษาวิธีการสอนเพื่อความตระหนักและความไวทางวัฒนธรรมให้กับนักศึกษาพยาบาล โดยออกแบบวิธีสอน ให้นักศึกษาพยาบาล จำนวน 22 คน และอีก 2 คนมาจากชนกลุ่มน้อย ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยสัมภาษณ์ พยาบาลที่มาจากชนชาติอื่น และเขียนรายละเอียดในการมีปฏิสัมพันธ์กัน แล้วมานำเสนอเพื่อการอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน ในประเด็น ความคิดเห็นของคนต่างเชื้อชาติ ต่างสีผิว และเป็นชนกลุ่มน้อย เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ ผลการสอน พบว่า นักศึกษา รู้สึกประหลาดใจ รู้สึกคิด รู้สึกน่าสนใจ และเข้าใจถึงความรู้สึกของคนกลุ่มน้อยหรือชนชั้นสอง คนละสีผิวที่ถูกเหยียดผิว ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจคนต่างผิว ทำให้เกิดปัญหาขัดแย้งในสังคมอเมริกา ขณะเดียวกันนักศึกษาก็ได้ตระหนักถึงบทบาทของตนเองว่า มีส่วนสำคัญที่จะช่วยลดปัญหาเหล่านี้

2) การจัดการกระบวนการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ การเชิญพยาบาลวิชาชีพ ในชุมชนมาบรรยาย เรื่องปัจจัยที่มีต่อพฤติกรรมดูแลตนเองของมารดาหลังคลอด และ ผดุงครรภ์โบราณมาบอกเล่าประสบการณ์และสาธิตการดูแลมารดาหลังคลอดในชุมชน ซึ่งไม่ได้จัดการสอนให้กลุ่มควบคุม ทำให้นักศึกษากลุ่มทดลอง ได้เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรม เรียนรู้วิถีชีวิตของมารดาหลังคลอดในชุมชนผ่านทางผู้รู้ ได้เห็นบทบาทของผดุงครรภ์โบราณ ผู้ที่มีความสำคัญทางด้านจิตใจของมารดาหลังคลอดในชุมชน เห็นวิธีการดูแลมารดาหลังคลอดที่มีวัฒนธรรมความเชื่อ พิธีกรรมทางศาสนาและภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การสวดขอพรพระเจ้าให้คุ้มครองมารดาหลังคลอดและบุตรให้ปลอดภัย การนวดตัวให้คลายปวดเมื่อย นวดเต้านมเพื่อกระตุ้นให้น้ำนมไหล การให้อาบน้ำสมุนไพร การให้ทานยาสมุนไพรที่มีสรรพคุณให้มดลูกเข้าอู่ แผลฝีเย็บหายเร็ว และการห้ามรับประทานอาหารแสลง เป็นต้น การเข้าใจถึงเหตุผล ในการดูแลของผู้รับบริการ ซึ่งในบางครั้งอาจจะรู้สึกขัดแย้งในใจเพราะขัดกับการรักษาแผนปัจจุบันแต่ยอมรับกับความคิดที่แตกต่างได้ และคิดหาหนทางที่จะให้การพยาบาลที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของมารดาหลังคลอด ซึ่งเทคนิควิธีการสอนแบบนี้สอดคล้องกับแนวคิดของประณีต ส่งวัฒนา สุกศิริ หิรัญชุนหะ ทัษรัตน์ แสงจันทร์ วงจันทร์ เพชรพิเชฐเชียร และศิริพร ชัมภลิจิต (2552: 48) ที่ว่า กระบวนการและกิจกรรมที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ทางวัฒนธรรม อาจใช้กิจกรรมการบรรยายของผู้เชี่ยวชาญที่มีภูมิหลังที่ต่างกัน ให้ความรู้ด้านการมองวัฒนธรรมที่ครอบคลุมประเด็นทางด้านวัฒนธรรม ความ เป็นเอกลักษณ์ ฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ สภาพความเป็นเมืองและชนบท

จากการสะท้อนคิดกิจกรรมนี้นักศึกษาบอกว่า “เป็นกิจกรรมที่ดีมากเพราะให้นักศึกษาทุกคนได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แสดงความคิดเห็น ร่วมกับผู้ที่มาให้ความรู้ นั่นก็คือ โต้ะบีแคะ (ผดุงครรภ์โบราณ) มีการสอนเกี่ยวกับพิธีกรรมต่างๆหรือในเรื่องของความเชื่อ ที่ถือว่าเด็กสมัยนี้อาจจะไม่เคยรู้หรือสัมผัสมาก่อน ซึ่งในครั้งนี่ทำให้ตัวฉันมีความเข้าใจถึงพิธีกรรมหรือความเชื่อต่างๆ และยังทำให้ทราบถึงบทบาทผดุงครรภ์โบราณกับผดุงครรภ์แผนปัจจุบันว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร อีกทั้งยังสามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้กับการเรียนของตนเองอีกด้วย”

“ผดุงครรภ์โบราณ ทำให้มารดาเกิดความสบายใจเป็นการช่วยประคับประคองด้านจิตใจ และเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับมารดามากที่สุดและได้รับการนับถือ ซึ่งในส่วนนี้เป็นส่วนที่พยาบาลในสมัยนี้ยังไม่ค่อยให้ความสำคัญในการให้การพยาบาล และยังเป็น การช่วยในยามฉุกเฉิน”

“การเชิญพยาบาลในชุมชนและผดุงครรภ์โบราณมาสอน เป็นกิจกรรมที่ดีมาก ทำให้ข้าพเจ้าได้มองเห็นภาพการทำคลอดและการดูแลหลังคลอดในอีกแง่มุมหนึ่ง ที่ไม่มีในตำราทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว การดูแลโดยผดุงครรภ์โบราณยังพบได้มากในหมู่บ้าน แต่ข้าพเจ้าไม่ค่อยได้พบเห็นกับตัวเองมาก่อน และนอกจากบทเรียนและความรู้ที่ได้แล้วสิ่งสำคัญอีกอย่างที่ข้าพเจ้าได้ คือความรู้สึกอบอุ่น รู้สึกว่าผดุงครรภ์โบราณที่มาเปรียบเสมือนญาติผู้ใหญ่ของข้าพเจ้า ซึ่งการเรียนรู้จากญาติผู้ใหญ่เป็นการเรียนรู้ที่มีความสุข ไม่รู้สึกอึดอัดและทำให้ทั้งห้องเรียนในวันนั้นเต็มไปด้วยเสียงหัวเราะที่มาจากความสนใจและชอบใจในพฤติกรรมของญาติผู้ใหญ่ทั้งคู่ค่ะ”

3) การสอดแทรกเนื้อหาด้านวัฒนธรรมผ่านกรณีศึกษามารดาหลังคลอด โดยให้มีประเด็นปัญหาทางด้านวัฒนธรรม ในขณะที่กลุ่มควบคุม ไม่ได้วิเคราะห์กรณีศึกษาที่มีประเด็นปัญหาเชิงวัฒนธรรม ในผู้รับบริการหลังคลอด อาทิเช่น ประเด็นความเชื่อเรื่องอาหารแสลง เช่น การไม่รับประทานไข่ ปลาที่มีเกล็ด ผลไม้ที่ถือว่าเป็นของเย็น อาหารที่มีกะทิ จะทานเฉพาะเนื้ออย่างปลาแห้ง เป็นต้น การไม่ใส่ฝ้ายอนามัยหลังคลอด การทานยาสมุนไพรที่มีขายในหมู่บ้านเพื่อเว้นช่วงการมีบุตร ทำให้นักศึกษากลุ่มทดลอง ได้ฝึกคิดวิธีการประเมินทางวัฒนธรรมมารดาหลังคลอด ฝึกกำหนดข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่เป็นประเด็นปัญหาทางด้านวัฒนธรรม และวางแผนการพยาบาลมารดาหลังคลอดที่คำนึงถึงวัฒนธรรม และเข้ากลุ่มร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในความคิดต่างของแต่ละคนในแต่ละกรณีศึกษา อีกทั้งการนำเสนอหน้าชั้นเรียนแล้วเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นประเด็นเชิงวัฒนธรรม ทำให้เห็นมุมมองที่ต่างกัน แต่มีข้อสรุปร่วมกัน ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนา การตระหนักรู้ ความรู้และทักษะทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา แจมมณี (2550: 364) และสิริวรรณ ศรีพหล (2554: 41) ที่ว่าข้อดีของการสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา เรียนรู้ความคิดของผู้อื่น ช่วยทำให้

มีมุมมองที่กว้างขึ้น เกิดความพร้อมที่จะแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนสูง และ ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และ ส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และสอดคล้องกับการศึกษาวิจัย ของโพล (Powell, 1994: 12) ที่ใช้การสอนแบบกรณีศึกษา โดยเข้าไปสังเกตในชั้นเรียน พบว่า ตลอดภาคการศึกษา ในเรื่องการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน การฟัง การอภิปราย การตั้งคำถาม คำตอบ ผลการศึกษาพบว่า ทำให้นักศึกษาฝึกแก้ปัญหา สะท้อนความคิดซึ่งกันและกัน ในการอภิปราย นักศึกษาจึงได้รับความรู้และฝึกแก้ปัญหา และนอกจากนี้ยังมี การศึกษาวิจัยในด้านการศึกษาทางการแพทย์ พบว่า การเรียน โดยใช้กรณีศึกษาทำให้นักศึกษา มีความสามารถในการใช้กระบวนการพยาบาลในคลินิก สูงกว่าก่อนเรียนและนักศึกษามีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ได้ฝึกคิดอย่างมีเหตุผล และบรรยากาศในการเรียน ที่ไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอึดอัดที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ (พรศิริ พันธสีและอรพินท์ สีขาว 2552: 81)

จากการสะท้อนคิดกิจกรรมนี้นักศึกษาบอกว่า “การวิเคราะห์กรณีศึกษาได้ ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม การรับฟังความคิดเห็นที่ต่างกัน มาปรับใช้ร่วมกัน ฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ห้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน รู้จักวางแผนร่วมกัน ทำให้เห็นข้อบกพร่องในการวิเคราะห์ข้อมูล เห็นประเด็นปัญหาเชิงวัฒนธรรมของมารดาหลังคลอดในแต่ละราย และสามารถปรับใช้ในการปฏิบัติจริงได้”

4) การจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง สำหรับการสอนในภาคปฏิบัติ ผู้วิจัยได้ จัดการเรียนการสอนโดยให้ นักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติงานบนตึกหลังคลอด ได้ฝึกทักษะการสื่อสารต่างวัฒนธรรม การประเมินทางวัฒนธรรมมารดาหลังคลอด และวางแผนการพยาบาลมารดาหลังคลอดที่คำนึงถึงวัฒนธรรม โดยให้นำเสนอในช่วง pre conference และให้มีการ post conference ผลจากการให้การพยาบาลมารดาหลังคลอด เน้นประเด็นทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งให้เห็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมและการดูแลตนเองของมารดาหลังคลอดที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม และเน้นประเด็นความสอดคล้อง ความขัดแย้ง ในการให้การพยาบาลมารดาหลังคลอดที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ส่วนในเรื่องการสอนสุขศึกษา ได้ให้ความรู้กับมารดาและญาติ ที่มีความสำคัญในการดูแลมารดาหลังคลอดที่บ้าน โดยให้ความรู้ในลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ที่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมของมารดาหลังคลอด เช่น เรื่อง อาหารสำหรับมารดาหลังคลอดที่สอดคล้องกับวิถีพุทธและมุสลิม โดยทำเมนูแนะนำอาหารที่ทดแทนอาหารที่มารดาไม่รับประทานเพราะเชื่อว่าเป็นอาหารแสลง การปฏิบัติตนหลังคลอดที่สอดคล้องกับวิถีพุทธและมุสลิม การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของมารดาหลังคลอด และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับพยาบาลและแพทย์ประจำตึกหลังคลอด ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและมีการสอนในคลินิก ในประเด็นเรื่อง เทคนิควิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งเชิงวัฒนธรรมในการดูแลตนเองของมารดาหลัง

ตลอด เรื่อง เทคนิควิธีการประเมินสภาพมารดาหลังคลอดที่มีความต่างทางวัฒนธรรมและเทคนิควิธีการสื่อสารต่างวัฒนธรรม รวมทั้งให้เห็นสภาพการจริงที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพที่เกิดขึ้นที่ตึกหลังคลอด เช่น การจำหน่ายยาสมุนไพรหลังคลอดของชาวบ้านหน้าตึกผู้ป่วย การดูแลของญาติตามความเชื่อดั้งเดิม เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ทำให้นักศึกษามีการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมทั้งด้านตระหนักรู้ ความรู้และทักษะทางวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Doorenbos & Schim (2004: 306) ที่พบว่า บุคลากรทางด้านสุขภาพเมื่อได้รับการสอนการพยาบาลเชิงวัฒนธรรมที่มีมาก จะส่งผลต่อการเกิดการปฏิบัติเชิงวัฒนธรรมที่สูงขึ้น อีกทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของ ประณีต ส่งวัฒนาและคณะ (2551: 6-7, 66) ที่ได้ศึกษาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมสาขาวิชาชีพพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ ในนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 2 จำนวน 60 คน และอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาการพยาบาลผู้ป่วย ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ จำนวน 17 คน โดยมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้วย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม มีสมรรถนะทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น โดยมีสมรรถนะด้านความรู้ ความตระหนัก ความปรารถนาในการมีสมรรถนะทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น ผู้เรียนมีการเปิดใจ มองสะท้อนความรู้สึก การแสดงออกถึงความเข้าใจตนเองและผู้อื่น โดยคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม มากขึ้น นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่าง ยังมีทักษะทางวัฒนธรรม ในเรื่องการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและปัญหาของประชาชนในพื้นที่ที่มีความไวทางวัฒนธรรม ในการเข้าถึงผู้ใช้บริการ รวมถึงการตรวจร่างกายได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ครอบคลุมนำไปสู่การสร้างความร่วมมือกับผู้ป่วยเพื่อให้เกิดการดูแลแบบองค์รวมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของผู้ป่วย มีความตระหนักเพิ่มขึ้นทั้งในด้านทัศนคติต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีปฏิสัมพันธ์ กับผู้ป่วยต่างวัฒนธรรมในเรื่องต่างๆเป็นอย่างดี โดยเฉพาะการติดต่อสื่อสารกับผู้ที่ต่างวัฒนธรรมอย่างไม่รังเกียจ จากการจัดการเรียนการสอนเหล่านี้ทำให้นักศึกษากลุ่มทดลองมีสมรรถนะทางวัฒนธรรม ที่แตกต่างจากกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการเรียนการสอนเหล่านี้ และ กิจกรรมการเรียนการสอนที่กลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ได้รับ จะเน้นที่ความรู้ หรือสมรรถนะหลักตามรายวิชาซึ่งเป็นการเน้นการปฏิบัติการพยาบาล เพื่อการแก้ไขปัญหาทางด้านร่างกาย หรือพยาธิสภาพการเกิดโรค และการพยาบาลตามปัญหา จะมีการสอดแทรกปัญหาทางด้านจิตใจบ้างเพียงหนึ่งหรือสองปัญหา แต่ไม่ได้กระตุ้นอย่างสม่ำเสมอเช่นกลุ่มทดลอง ทำให้นักศึกษากลุ่มทดลองมีผลการประเมินตนเองเกี่ยวกับสมรรถนะทางวัฒนธรรม ด้วยระดับคะแนนที่สูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้ง 3 ด้าน แต่มีข้อน่าสังเกตว่า กลุ่มทดลอง ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะทางวัฒนธรรมโดยรวม ทั้ง 3 ด้าน พบว่า หลังการทดลอง นักศึกษา มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลอง และคะแนนเฉลี่ยในด้านการตระหนักรู้ทางด้านวัฒนธรรม และด้านทักษะทางวัฒนธรรม มีความแตกต่าง

กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านความรู้ทางวัฒนธรรมไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า จากการศึกษาเคยมีประสบการณ์ตรงในการดูแลผู้ป่วยต่างวัฒนธรรม จาก การดูแลผู้รับบริการถึงร้อยละ 87.5 และทุกคนมีเพื่อนต่างศาสนา ต่างเชื้อชาติ ต่างความเชื่อ ต่างภูมิภาค ซึ่งอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการตระหนักรู้และทักษะทางวัฒนธรรมและจากการจัดการเรียน การสอนมีการใช้วิธีการสอน โดยใช้กรณีศึกษาและประเมินสภาพผู้รับบริการโดยใช้แบบแผนสุขภาพ ของกอร์ดอน (Gordon) (ปราณี พงศ์ไพบูลย์ 2540: 101-102) ซึ่งมีแบบแผนสุขภาพที่ 11 เรื่อง คุณค่าและความเชื่อ ที่อาจจะเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอยู่บ้าง ทำให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติการประเมิน สภาพในประเด็น เรื่องคุณค่าและสิ่งยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ ความเชื่อทางด้านสุขภาพ และ นักศึกษาได้มีการดูแลผู้รับบริการมารดาหลังคลอดซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความต่างทางวัฒนธรรม อย่างชัดเจนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้นักศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรม และมีการพัฒนาทักษะทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม จากการประเมินผล ด้านความรู้ทางวัฒนธรรม พบว่าไม่มีความแตกต่างกันก่อนและหลังการทดลอง ทั้งนี้เนื่องจาก ความรู้ทางวัฒนธรรม จะเป็น ประเด็นเกี่ยวกับความรู้เรื่อง วัฒนธรรม ความแตกต่างทางด้านชีวภาพของมารดาหลังคลอด ความ เชื่อที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพของมารดาหลังคลอดที่มีความต่างทางวัฒนธรรม ความเจ็บป่วยที่ เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ และ การพยาบาลมารดาหลังคลอดที่ คำนี้ถึงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นความรู้ที่เฉพาะไม่ได้กำหนดในวัตถุประสงค์ของรายวิชาสำหรับกลุ่ม ทดลอง อาจารย์ผู้สอนและนิเทศกลุ่มทดลองไม่ได้เน้นย้ำให้เกิดองค์ความรู้เรื่องวัฒนธรรมอย่าง ชัดเจน ซึ่งโดยหลักแล้ว ความรู้ทางวัฒนธรรม เป็นเรื่องละเอียดอ่อน ต้องผ่านการสะสม ผ่านการ ปฏิบัติหลายๆครั้ง จึงทำให้ผลคะแนนสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษา ด้านความรู้ไม่มีความ แตกต่างกันก่อนและหลังการทดลองสอดคล้องกับการศึกษาของ สูดศิริ หิรัญชุนหะ หทัยรัตน์ แสง จันท์ ประณีต ส่งวัฒนา และวงจันทร์ เพชรพิเชฐเชียร (2552: 99) ที่ศึกษาวิจัย ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็น อาจารย์พยาบาลและนักศึกษาพยาบาล โดยศึกษาการรับรู้สมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษา และอาจารย์พยาบาลในการดูแลผู้ใช้บริการที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 จำนวน 121 คน ชั้นปีที่ 4 จำนวน 107 คน และอาจารย์พยาบาล 42 คน ที่ รับผิดชอบสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษาและอาจารย์พยาบาลมีการรับรู้สมรรถนะทางวัฒนธรรมสูงสุด ในด้าน ทักษะทางวัฒนธรรม และต่ำสุดในด้านความรู้ทางวัฒนธรรม

4.2.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรูปแบบการเรียนการสอนแต่ ละด้านและโดยรวม ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยทุกด้านสูงกว่ากลุ่มควบคุม โดย ค่าคะแนนเฉลี่ยด้านประโยชน์ของรูปแบบ

การเรียนการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนมีผลต่อความพึงพอใจของนักศึกษา เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ข้อ 3 สามารถอภิปรายได้ว่า โดยธรรมชาติแล้วนักศึกษามีเจตคติและมีความพร้อมที่จะฝึกฝนพัฒนาตนเองเป็นพยาบาลที่ดี และเข้าใจวัฒนธรรมของผู้อื่นอยู่แล้ว เมื่อมีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรม ดังกล่าว นักศึกษาได้รับทราบและเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ หลักการแนวคิดของรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรม และความสำคัญของสมรรถนะทางวัฒนธรรมกับวิชาชีพพยาบาล ว่า การที่พยาบาลมีความรู้ ความเข้าใจ ในวิถีชีวิตของผู้รับบริการที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และบริบทความเป็นอยู่และตระหนักถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม จะทำให้เกิดความเข้าใจกันทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ นักศึกษาจึงมีความพึงพอใจในด้านประโยชน์ของรูปแบบการเรียนการสอนในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะหัวข้อ การส่งเสริมให้มีสมรรถนะทางวัฒนธรรมมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การจัดการเรียนการสอนนี้มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติการพยาบาล ต่อการพัฒนาตนเองและการพัฒนาวิชาชีพ ตามลำดับ ในขณะที่ความพึงพอใจในด้านกระบวนการเรียนการสอน พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก ซึ่งนักศึกษบางคนได้สะท้อนว่า การเรียนการสอนในบางกิจกรรม มีการมอบหมาย ที่ต้องทำกลุ่มร่วมกันแต่ เนื่องจากนักศึกษาผู้ชายอยู่หอนอก ทำให้ไม่สะดวกในการเข้ากลุ่ม นอกเวลาในช่วงกลางคืน และ ในเรื่องสื่อการเรียนการสอน (โสตทัศนูปกรณ์ อุปกรณ์จริง และอุปกรณ์อื่นๆ) มีจำนวนไม่เพียงพอกับนักศึกษา จึงเป็นไปได้ที่จะทำให้ความพึงพอใจในด้านนี้น้อยกว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ โสภาลิขิตวิวัฒน์กุล (2550: ค) ที่ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 1, 2, 3 และรวมทุกหลักสูตรของวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี มีความพึงพอใจต่อการประเมินคุณภาพการสอนของอาจารย์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ยกเว้นหัวข้อเอกสารประกอบการสอน ตำรา วารสาร วิจัย ในห้องสมุดมีเพียงพอและทันสมัยอยู่ในระดับปานกลาง

4.2.4 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้การพยาบาลของนักศึกษาแต่ละด้านและโดยรวม ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง พบว่ากลุ่มทดลอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยทุกด้านสูงกว่ากลุ่มควบคุม โดยค่าคะแนนเฉลี่ยด้านบุคลิกภาพ และ

ในหัวข้อ นักศึกษาพูดจาไพเราะสุภาพ ใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.88$, S.D. = .39) และด้านการให้การรักษาพยาบาลคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของมารดาหลังคลอดมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการเรียนการสอน

มีผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้การพยาบาลของนักศึกษา เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย (ข้อ 4) ทั้งนี้ น่าจะเกิดจากการที่ผู้สอน ได้สอนย้ำเรื่อง การเป็นพยาบาลที่ดี ต้องมีบุคลิกภาพดังนี้ แสดงท่าทาง การต้อนรับด้วยรอยยิ้มและท่าทางที่เป็นมิตร พูดจาไพเราะสุภาพ ใช้คำพูดที่เข้าใจง่ายปฏิบัติต่อผู้รับบริการ ด้วยความนุ่มนวลและอ่อนโยน เข้าอก เข้าใจให้เกียรติและเคารพในศักดิ์ศรีไม่แสดงท่าทางอคติ ถูกเหยียดหยามผู้รับบริการ เมื่อนักศึกษานำไปปฏิบัติทำให้เป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการสอดคล้องกับการศึกษาของจิราพร จันทรโชติ (2548: (1))

ที่ศึกษาความพึงพอใจของญาติผู้ป่วยต่อการบริการของหน่วยบริการทารกแรกเกิด โรงพยาบาลนราธิวาสราชนครินทร์ พบว่า ญาติผู้ป่วยพอใจมากที่พยาบาลมีกิจกรรมรยาทสุภาพ อ่อนโยน ยิ้มแย้มต่อผู้รับบริการ ส่วนด้านการให้การรักษาพยาบาลคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของมารดาหลังคลอด ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อการให้การพยาบาลของนักศึกษา ในเรื่อง นักศึกษาให้การดูแลมารดาหลังคลอดทุกคน โดยคำนึงถึงคุณค่า ศักดิ์ศรีและเคารพในสิทธิของท่าน มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรมในเรื่อง การสร้างให้เกิดความตระหนักรู้ทางด้านวัฒนธรรม ผู้เรียนต้องเห็นความสำคัญของการให้คุณค่า ความเชื่อ วิถีชีวิต พฤติกรรมของผู้รับบริการ (Campinha-Bacote, 1999: 203-7) และสอดคล้องกับแนวคิดของ ภาวิณี รุจิพัฒนกุล (2552: 3) ที่ว่า บุคลากรทางการพยาบาล พึงให้ความสำคัญและตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้รับบริการและพึงเคารพในคุณค่า ความเชื่อและวิถีชีวิตทางวัฒนธรรมไม่ว่าจะแตกต่างหรือกลมกลืนกันและสอดคล้องกับการศึกษา ของ ฟาอีซ๊ะ เสาะอารี (2552: 48) ที่ศึกษาสมรรถนะเชิงวัฒนธรรมของหัวหน้าหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาลชุมชน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า หัวหน้าหอผู้ป่วยมีสมรรถนะ เรื่องการปฏิบัติต่อบุคคล ที่มีความคิด ความเชื่อ และศาสนา ต่างจากตนเท่าเทียมกัน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อีกทั้งในปัจจุบันมีการประกาศสิทธิของผู้ป่วย 10 ข้อ ที่ผู้สอนจะต้องเน้นย้ำให้นักศึกษาถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ทำให้นักศึกษาให้การพยาบาลโดยคำนึงถึงสิทธิผู้ป่วยมากขึ้น ดังนั้นการที่นักศึกษาได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบนี้ ทำให้นักศึกษาคำนึงถึงคุณค่า ศักดิ์ศรีและเคารพในสิทธิของผู้รับบริการมากที่สุด

นอกจากนี้จากการสะท้อนคิดของผู้รับบริการมารดาหลังคลอดที่ได้รับการดูแลจากนักศึกษากลุ่มทดลอง ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลของนักศึกษาว่า “นักศึกษาพูดเพราะ กริยามารยาทดี ยิ้ม เข้ามาคุยบ่อยๆถามโน้นถามนี้ เชื้อเรื่องอะไรบ้าง อาหารโรงพยาบาลกินได้มั๊ย อยากให้รพ.ทำอาหารแบบไหน อยากให้ช่วยอะไรเพิ่มเติม ดีมากเลย ชอบนะ.ยังบอกไปเลยว่าให้รพ.ทำปลาทอด ปลาอย่างบ้างนะ”และ “รู้สึกดีที่นักศึกษามาคอยเอาใจใส่ เหมือนได้รับการดูแลเป็นพิเศษมากกว่าทุกครั้งที่มาคลอด เดินมาคุยบ่อยๆ ชอบนะ อยากบอกเหมือนกันและ ยังให้คำแนะนำเรื่องการดูแลตนเองที่บ้าน ว่าให้ใส่ผ้าอนามัยจะได้ไม่สกปรก ไม่ติดเชื้อ ให้กินยาให้หมด และ

ให้เว้นการมีลูก ก็ดีนะเพราะมีลูกมากเกินไปติดติดกันก็เหนื่อย อยากให้ห่างสัก4-5ปี จะได้พักบ้าง คราวนี้จะมาให้หมอนัดยามแล้ว ลูกจะได้ห่างๆ”

5. ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดหลายด้าน เนื่องจากการวิจัยเชิงทดลองที่จัด ในสถานการณ์จริง ผลการวิจัยครั้งนี้จึงตั้งอยู่บนเงื่อนไขและข้อจำกัดต่างๆ เช่น จัดกิจกรรม การเรียนการสอนต้องอิงตามกรอบระยะเวลาของหลักสูตรที่กำหนดไว้ ไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้ มิฉะนั้น จะกระทบกับรายวิชาอื่นๆ และไม่สามารถศึกษาวิจัยได้ทั้งรายวิชาการพยาบาลมารดาทารก และการผดุงครรภ์ 1 เนื่องจากต้องใช้ระยะเวลานานในการศึกษา จึงเป็นข้อจำกัดของการศึกษาวิจัย

6. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรม ของนักศึกษาพยาบาล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

6.1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ผู้บริหารสถาบันการศึกษาพยาบาล ควรมีนโยบายผลักดันให้มีการนำ รูปแบบจัดการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรมไปใช้ในการสอน เพื่อส่งเสริมนักศึกษา ให้มี การตระหนักรู้ ความรู้และทักษะทางวัฒนธรรม

2) ผู้บริหารสถาบันการศึกษาพยาบาล ควรสนับสนุน ให้มีการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของอาจารย์ผู้สอน โดยจัดโครงการอบรมให้ ความรู้เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนที่ เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรม เพื่อกระตุ้นให้เกิดการยอมรับความสำคัญของวัฒนธรรมสำหรับการ พยาบาล เห็นประโยชน์และนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

3) ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ผู้สอน นำรูปแบบการเรียนการสอนที่ พัฒนาขึ้น ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสนับสนุน งบประมาณ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน โดยเฉพาะ การส่งเสริมให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ จากชุมชนในท้องถิ่น

6.1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

1) ในการจัดการเรียนการสอนควรเตรียมอาจารย์ผู้สอนและ อาจารย์พี่เลี้ยง

เพื่อให้เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมกับการพยาบาล และ สร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้รับบริการ การชี้ให้เห็นประเด็นวิชาชีพพยาบาลที่ต้องดูแลคุณภาพของประชาชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทั้งในแง่ของความแตกต่างของศาสนา ภูมิภาค เผ่าพันธุ์ จะทำให้ทุกคนให้ความร่วมมือพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล และให้ความรู้เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรมทางการศึกษาพยาบาลและการนำรูปแบบไปใช้

2) ในการเตรียมเนื้อหาวิชา ทางการศึกษาพยาบาลที่จะสอน ควรบูรณาการวัฒนธรรมเข้าไปในเนื้อหาวิชาและบูรณาการวิธีการสอน เพื่อให้เกิดสมรรถนะทางวัฒนธรรมกับนักศึกษาและไม่เกิดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชาและลดเวลาสอน

3) การนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้กับ มหาวิทยาลัยอื่นนั้น สามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของผู้รับบริการของท้องถิ่นนั้นๆ

6.1.3 ข้อเสนอแนะสำหรับสถานพยาบาล

1) ผู้บริหารระดับโรงพยาบาล เช่น ผู้อำนวยการโรงพยาบาล หัวหน้ากลุ่มงานพยาบาล เป็นต้น ให้ความสำคัญในการจัดโปรแกรมอบรมพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมให้แก่หัวหน้าหอผู้ป่วย พยาบาลประจำหอผู้ป่วย ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารงานต้องอาศัยความร่วมมือกับบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย และเน้นผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง ให้บริการที่ครอบคลุมองค์รวม จึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจความแตกต่างของบุคคล และบริบทของพื้นที่ จึงจะสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดี เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ผู้รับบริการพึงพอใจ

2) หัวหน้าหอผู้ป่วย ควรหาโอกาสในการกระตุ้นให้พยาบาลประจำเตียงเห็นความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรม เพื่อให้บริการการพยาบาลได้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยใน นักศึกษาพยาบาลตั้งแต่ชั้นปีที่ 2 ที่เพิ่งเริ่มมีการฝึกปฏิบัติงานไปจนถึงการศึกษาในนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ทั้งในแบบตัดขวางและแบบระยะยาว เพื่อศึกษาการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษา

6.2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยในรายวิชาการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 ทั้งรายวิชา เพื่อเปรียบเทียบหรือยืนยันผล รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น เพื่อนำมาปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนให้สมบูรณ์ขึ้น

6.2.3 ควรศึกษาผลการนำรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะทางวัฒนธรรมไปใช้ตลอดหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต โดยวิธีการบูรณาการระหว่างรายวิชาทั้งหลักสูตร และศึกษาวิจัยเชิงประเมินผลถึงการนำรูปแบบไปใช้โดยการวัดความคงอยู่ของพฤติกรรม/ความสามารถทุกด้านที่เป็นสมรรถนะทางวัฒนธรรมของบัณฑิต

